

МІНІСТЕРСТВО ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

18.12.2009 № 1426

Київ

**Про затвердження Методичних рекомендацій складання
прогнозних балансів попиту і пропозиції продовольчих ресурсів**

З метою впорядкування роботи щодо складання балансів попиту і пропозиції продовольчих ресурсів **наказую:**

Затвердити Методичні рекомендації складання прогнозних балансів попиту і пропозиції продовольчих ресурсів.

Міністр

Б. М. Данилишин

ЗАТВЕРДЖЕНО
наказом Міністерства економіки України
від 18 грудня 2009 р. № 1426

**Методичні рекомендації
складання прогнозних балансів попиту і пропозиції продовольчих ресурсів**

1. Загальні положення

1.1. Методичні рекомендації складання прогнозних балансів попиту і пропозиції продовольчих ресурсів (далі - Рекомендації) можуть використовуватися центральними та місцевими органами виконавчої влади, уповноваженими складати баланси попиту і пропозиції продовольчих ресурсів.

1.2. Прогнозні баланси попиту і пропозиції продовольчих ресурсів (далі - прогнозні баланси) - система показників, що характеризують очікувані джерела надходження ресурсів основних видів продовольства та канали їх можливого використання.

1.3. Метою складання прогнозних балансів є моделювання ситуації на ринках основних видів продовольчих ресурсів шляхом урівноваження попиту і пропозиції для недопущення дефіциту або надлишку продукції на ринку у майбутньому.

1.4. Прогнозні баланси складаються в натуральному виразі за такими видами продовольчих ресурсів:

- а) м'ясо і м'ясопродукти;
- б) молоко і молокопродукти;
- в) яйця та яйцепродукти;
- г) зерно та продукти його переробки;
- д) картопля;
- е) овочі та баштанні продовольчі культури;
- є) плоди і ягоди та виноград;
- ж) олії рослинні;
- з) цукор;
- і) риба і рибопродукти.

Прогнозні баланси за видами продовольчих ресурсів складаються як по основному продукту, так і продуктах його переробки в перерахунку на основний вид за відповідними коефіцієнтами.

Коефіцієнти перерахунку продуктів харчування в основний продукт, наведені у додатку 1 до цих Рекомендацій.

Періодичність складання прогнозних балансів визначається практичною доцільністю (календарний рік, маркетинговий рік, квартал, місяць).

1.5. Інформаційною базою при складанні прогнозних балансів є дані фактичних балансів продовольчих ресурсів, що розробляються Держкомстатом, форм державних статистичних спостережень підприємств і організацій сільського господарства, переробної промисловості, торгівлі, дані обстежень умов життя домогосподарств та їх сільськогосподарської діяльності, митної статистики та інших джерел, що характеризують формування продовольчих ресурсів та їх використання, адміністративна та відомча інформація, методи аналізу та експертних оцінок.

Перелік форм державної статистичної звітності та інших джерел, які використовуються при складанні прогнозних балансів попиту і пропозиції продовольчих ресурсів, наведений у додатку 2 до цих Рекомендацій.

1.6. При складанні прогнозних балансів необхідно дотримуватися такої схеми:

$$\text{ПОПИТ} = \text{ПРОПОЗИЦІЇ}$$

$$\text{ПРОПОЗИЦІЯ} = \text{ЗМІНА ЗАПАСІВ} + \text{ВИРОБНИЦТВО} + \text{ІМПОРТ}$$

$$\text{ПОПИТ} = \text{ВНУТРІШНЄ СПОЖИВАННЯ (фонд споживання населенням + інше споживання)} + \text{ЕКСПОРТ}$$

Форма прогнозного балансу попиту і пропозиції наведена у додатку 3 до цих Рекомендацій.

1.7. Основоположним принципом при складанні прогнозних балансів є першочергове визначення попиту ринку, тобто обсягу продовольчих ресурсів, необхідних для забезпечення внутрішнього споживання. У подальшому розраховуються необхідні ресурси для задоволення попиту.

2. Визначення обсягу фонду споживання населенням продовольчих ресурсів

2.1. Визначення обсягу фонду споживання при складанні прогнозних балансів.

Фонд споживання основних видів продовольчих ресурсів включає обсяг продукції, який використовуватиметься населенням країни на особисте споживання у будь-якому вигляді.

Обсяг фонду споживання продовольчих ресурсів населенням є фундаментальним показником, що розраховується при складанні прогнозних балансів.

Фонд споживання населенням розраховується шляхом множення прогнозної кількості осіб, що проживатиме в країні у прогнозованому періоді на прогнозний рівень споживання продукції на душу населення.

Для оцінки прогнозного рівня середньодушового споживання продуктів харчування доцільно базуватися на оцінці споживання як функціональної залежності між споживанням продукції та доходами населення за ряд попередніх років.

Крім того, при розрахунку прогнозного фонду споживання необхідно зважати також і на інші показники: раціональні норми середньодушового споживання, прогнозований рівень реальних наявних доходів населення, заходи державного регулювання ринків продовольства тощо.

2.2. Склад фонду споживання основних видів продовольчих ресурсів:

фонд споживання м'яса та м'ясних продуктів розраховується в забійній вазі і включає м'ясо і сало, субпродукти I і II категорій у натуральному виразі (без перерахунку на м'ясо) усіх сільськогосподарських тварин, а також м'ясопродукти в перерахунку на м'ясо;

фонд споживання молока та молочних продуктів розраховується в фізичній вазі і включає молоко всіх видів худоби та молочні продукти в перерахунку на молоко;

фонд споживання яєць включає, крім яєць, яєчний порошок і меланж у перерахунку на яйця;

фонд споживання хлібних продуктів включає борошно, крупи, зернобобові (горох, квасоля), а також хліб, макаронні та кондитерські вироби в перерахунку на борошно;

фонд споживання картоплі, овочів та продовольчих баштанних (кавунів, динь), фруктів, ягід та винограду, включає свіжі, сушені, солені, мариновані та інші продукти переробки перелічених видів сільськогосподарської продукції. Сушені та перероблені картопля, овочі та баштані, фрукти, ягоди, виноград включаються у фонд споживання в перерахунку на свіжі;

фонд споживання риби включає рибу свіжу, солону, копчену, оселедці та інші види риби в товарній вазі та рибні консерви в перерахунку на рибу;

фонд споживання цукру включає споживання цукру в чистому вигляді (цукор-пісок, цукор-рафінад) і цукор, і до міститься у складі кондитерських і хлібобулочних виробів, консервів плодівих, безалкогольних напоїв та інших виробів, що виробляються промисловістю;

фонд споживання олій включає споживання рослинної олії (соняшникової, оливкової, кукурудзяної, ін.). Крім того, в фонд споживання включається олія, що витрачена на виробництво кондитерських і хлібобулочних виробів, маргарину, майонезу, консервів та інших продуктів харчування.

3. Формування інших статей прогнозних балансів

3.1. Виробництво продукції.

Основним джерелом формування пропозиції продовольчих ресурсів є обсяг власного виробництва продукції за період, на який складається баланс.

Методи розрахунку обсягу виробництва для складання прогнозних балансів мають відмінності в залежності від виду продукції.

При заповненні статті "виробництво" у прогнозованому балансі використовується:

для прогнозування обсягів продукції рослинництва та продуктів її переробки - прогнозні площі посівів, середні за останні 5 років показники врожайності сільськогосподарських культур, коефіцієнти витрат сільськогосподарської сировини на виробництво харчової продукції;

для прогнозування обсягів виробництва продукції тваринництва - прогноз щодо чисельності поголів'я худоби та птиці, середні показники їх продуктивності за останні 5 років, показники руху поголів'я.

3.2. Експорт.

При розробці прогнозного балансу раціональний експорт - це обсяг продукції, який може бути вивезений упродовж періоду, на який складається баланс, за межі країни, за умови повного забезпечення потреб внутрішнього ринку. У прогнозованому балансі позиція "експорт" є балансуючою.

3.3. Імпорт.

При розробці прогнозного балансу імпорту розраховується як обсяг продукції, яка повинна бути ввезена із-за меж країни: для покриття дефіциту внутрішнього ринку (у разі його наявності) та/або у рамках міжнародних зобов'язань України.

3.4. Інше споживання.

Основними складовими статті "інше споживання" є "виробниче споживання", "переробка продукції" та "втрати".

3.4.1. "Виробниче споживання" формується в залежності від виду продовольчого ресурсу на який складається прогнозований баланс. Основними складовими виробничого споживання є: "витрати на посів", "витрати на корм".

Стаття прогнозного балансу "витрати на посів" розраховується шляхом множення прогнозованої площі посіву сільськогосподарської культури на середню норму висіву на гектар посівної площі.

Стаття "витрати на корм худобі" розраховується виходячи з даних про норми витрати зерна на корм і середньорічне прогнозоване поголів'я худоби та птиці. Слід зазначити, що зважаючи на те, що суттєвий обсяг поголів'я худоби та птиці на сьогодні утримується в господарствах населення, де не завжди дотримуються науково-обґрунтованого раціону годівлі тварин, при розрахунку потреби ресурсу на корм, необхідно також брати до уваги статистичну інформацію щодо фактичного використання кормів.

3.4.2. До статті прогнозного балансу "переробка продукції" включається обсяг продукції, яка використовується для виробництва продукції на нехарчові цілі, або продукції, що враховується у споживанні інших груп продовольчих ресурсів. Це характерно для прогнозних балансів зерна (переробка на спирт, солод тощо), плодів, ягід та винограду (вино тощо), олії (оліфа тощо), картоплі (крохмаль тощо).

При складанні прогнозного балансу обсяги переробки продукції визначаються, виходячи із звітних даних органів державної статистики за попередні роки, консультацій із громадськими професійними організаціями виробників продовольства, експертних оцінок.

3.4.3. При складанні прогнозних балансів обсяг втрат продукції визначається як відсоток від виробництва продукції, величина якого є співвідношення між обсягом втрат і виробництва, яке склалося у попередніх роках.

3.5. Запаси продукції та їх зміна.

При складанні прогнозних балансів запаси на початок періоду переносяться у форму балансу зі звітного статистичного балансу; запаси на кінець періоду - це обсяг продовольчого ресурсу, який повинен, як мінімум, дорівнювати двомісячному обсягу внутрішнього споживання. Також дотримуються положення чинного законодавства щодо обов'язкової наявності у державних резервах встановлених обсягів ресурсів.

Стаття балансу "зміна запасів" визначається як різниця між запасами на кінець та початок періоду. У разі, якщо така різниця є додатною - обсяг запасів віднімається від попиту, якщо від'ємною - обсяг запасів додається до попиту.

Для видів продовольчих ресурсів, яким не властива сезонність, виробництво яких упродовж місяців маркетингового періоду не зазнає суттєвих коливань, при складанні прогнозних балансів, у разі відсутності статистичної звітності про обсяг запасів на початок періоду, можливо припускати, що запаси на початок періоду дорівнюють запасам на кінець періоду.

**Заступник директора департаменту
розвитку ринків - начальник
відділу продовольчого забезпечення
та продовольчої безпеки**

О. І. Макаруч

Додаток 1
до Методичних рекомендацій складання
прогнозних балансів продовольчих ресурсів

Коефіцієнти перерахунку продуктів харчування в основний продукт

Найменування	Коефіцієнт
--------------	------------

М'ясо та м'ясопродукти	
Яловичина й телятина свіжа, охолоджена, заморожена	1
Свинина свіжа, охолоджена, заморожена	1
Баранина і козлятина свіжа, охолоджена, заморожена	1
М'ясо птиці (тушка) свіже, охолоджене, заморожене	1
Субпродукти яловичі: печінка, язик, серце	1
Легені, м'ясо-кістковий хвіст та інші субпродукти яловичі	0,3
Субпродукти свинячі: печінка, язик, серце	1
Голови та інші свинячі субпродукти	0,3
Субпродукти пташині (шийки, серце, печінка, шлунки й інші субпродукти)	0,8
Натуральні напівфабрикати з яловичини та телятини	1
Набори яловичі та телячі з кістками для супів і рагу	0,6
Натуральні напівфабрикати зі свинини	1
Набори із свинини з кістками для супів і рагу	0,6
Натуральні напівфабрикати з м'яса птиці	1
Набори для супів і рагу з птиці з кістками	0,6
Інші продукти з м'яса, крім пельменів (пиріжки з м'ясом, голубці та м'ясні страви, вироби з м'яса, напівфабрикати інші)	0,3
Ковбаса варена, сосиски, сардельки	0,8
Ковбаса сирокочена, сиров'ялена	2
Ковбаси ліверні та кров'яні	0,3
Паштети, холодці, сальтисони	0,3
Шинка, рулет, окорок, грудинка, корейка	1,1
Балик, бекон, філей, буженина, карбонат, шийка	1,3
Свинячі ребра копчені	0,9
Ковбаса напівкопчена, варено-копчена, домашня	1,1
Консерви м'ясні з різних видів м'яса і птиці, субпродуктів	0,7
Консерви м'ясорослинні та сало-бобові	0,2
Сало (шпик) та інші жири тваринні харчові сирі	1
Жири тваринні харчові топлені	1,2
Риба та рибопродукти	
Риба жива, свіжа, охолоджена, морожена	1
Філе риби та риба розібрана інша	1,1
Риба солена і копчена	1
Риба сушена	3
Риба в'ялена	2
Консерви із морепродуктів	1
Рибні консерви натуральні, в олії, в томатному соусі	1,1
Ікра рибна	1
Рибні напівфабрикати, фарш	1
Баликові рибні вироби	1,3
Морепродукти свіжі, охолоджені, заморожені	1
Крабові палички	0,7
Морепродукти сушені, солоні чи в розсолі	1,8
Молоко та молокопродукти	
Молоко сире	1,03
Молочні десерти	1,03
Молоко пастеризоване, пряжене та інше з вмістом жиру більше 1,5 %	1,03
Молоко пастеризоване, пряжене та інше з вмістом жиру до 1,5 %	1
Сироватка	0,1
Йогурт	1,4
Кефір, ряжанка, ацидофілія, кисле молоко та кисломолочна продукція інша	1,03
Сметана	5

Вершки	6,04
Сир (творог) жирний, сирки, сиркова маса	3,5
Сир (творог) знежирений	3
Напівфабрикати та кулінарні вироби з сиру (крім вареників з сиру)	3
Сири тверді	10,5
Сири плавлені, ковбасні сири (включаючи бринзу)	7,7
Молоко сухе	6,7
Вершки сухі	12,98
Молоко та вершки згущені (у т. ч. з наповнювачами), молоко концентроване та молочні консерви інші	2,5
Масло вершкове	20
Масло вершкове топлене	22
Масло вершкове з наповнювачами	18
Суміші жирові та спреди	0,4
Морозиво всіх видів, включаючи фруктове	3
Хлібні продукти	
Хліб і хлібобулочні вироби (в перерахунку на борошно)	0,736
Борошно	1
Крупи і бобові	1
Рис шліфований	1
Сухі сніданки з рису та круп	1,3
Харчові концентрати страв із рису та круп	0,7
Макаронні вироби	1,031
Пельмені, вареники, равіолі та інші макаронні вироби з різною начинкою	0,6
Хлібні продукти (борошно, крупи в перерахунку на зерно)	1,33
Яйця та яйцепродукти	
Яечний порошок і меланж	50
Яйця курячі й іншої птиці	1
Олії та оліємісткі продукти	
Олії рослинні (соняшникова, оливкова, кукурудзяна та інші)	1
Майонезна продукція	0,4
Маргарин та інші рослинні жири	0,4
Цукор та цукристі продукти	
Цукор-пісок, цукор-рафінад, цукрова пудра	1
Вафлі	0,508
Торти	0,508
Тістечка	0,508
Шоколад	0,45
Цукерки шоколадні	0,45
Карамель, ірис, драже	0,45
Зефір, халва, мармелад	0,45
Цукерки соєві та солодощі інші	0,45
Фрукти, горіхи та частини рослин інші, консервовані в цукрі	0,45
Пряники, печиво	0,508
Плоди та ягоди, протерті з цукром (пюре)	0,45
Варення, джем, конфітур, повидло, желе	0,45
Картопля та картопляні продукти	
Картопля свіжа	1
Картопля оброблена (сушена)	5
Картопляні чіпси	2,6
Сухе картопляне пюре	3,4
Крохмаль картопляний	10
Овочі та овочеві продукти	

Овочі свіжі та заморожені	1
Огірки консервовані	0,688
Консервовані салати, закуски	0,58
Грибні консерви	0,6
Помідори консервовані	0,623
Томатна паста, томатний соус, кетчуп	1,3
Зелений горошок, солонка кукурудза та інші консервовані овочі	0,9
Продукти на овочевій основі консервовані	0,58
Квашена капуста	1,06
Огірки солоні	1,054
Помідори солоні	1,115
Гриби солоні	1,1
Сушені овочі та гриби	9
Овочеві соки та напої	0,900
Фрукти і ягоди	
Фрукти та ягоди свіжі, охолоджені та заморожені	1
Компоти та напої фруктово-ягідні	0,3
Сухофрукти та набори з сухофруктів	5
Консерви фруктово-ягідні	0,89
Фруктово-ягідні соки	0,700

Додаток 2
до Методичних рекомендацій складання
прогнозних балансів продовольчих ресурсів

**Перелік
форм державної статистичної звітності та інших джерел, які використовуються при складанні
балансів попиту і пропозиції продовольчих ресурсів**

Індекс форми	Назва форми державного статистичного спостереження / джерела інформації
24-сг (місячна), 24 (річна)	Стан тваринництва
29-сг (річна)	Підсумки збору врожаю сільськогосподарських культур, плодів, ягід та винограду
1-зерно (піврічна, місячна)	Наявність і надходження зернових та олійних культур
21-заг (річна, місячна)	Реалізація сільськогосподарської продукції
37-сг (місячна)	Сівба та збирання врожаю сільськогосподарських культур, проведення інших польових робіт
4-сг (річна)	Посівні площі сільськогосподарських культур під урожай 200_ року
16-сг (річна)	Баланс сільськогосподарської продукції
3-торг (річна, квартальна)	Звіт про продаж і запаси товарів у торговій мережі та мережі ресторанного господарства
1П-НПП (річна, коротка річна, коротка квартальна)	Звіт про виробництво промислової продукції
1-П (місячна)	Терміновий звіт про виробництво промислової продукції (товарів, послуг) за видами
1-опт (річна, квартальна)	Звіт про продаж і запаси товарів (продукції) в оптовій торгівлі
11-заг (квартальна)	Надходження худоби та птиці на переробні підприємства
13-заг (квартальна)	Надходження молока на переробні підприємства
4-заг (місячна)	Надходження цукрових буряків на переробні підприємства
1-риба (річна, місячна)	Виллов риби, добування інших водних живих ресурсів Баланси продовольчих ресурсів по основних видах сільськогосподарської та харчової продукції Баланси основних сільськогосподарських продуктів по сільськогосподарських

	<p>підприємствах та господарствах населення Інформація щодо використання сільськогосподарської продукції за даними вибіркового обстеження умов життя домогосподарств Інформація щодо наявності окремих видів сільськогосподарської продукції в домогосподарствах сільської місцевості за даними вибіркового обстеження сільськогосподарської діяльності домогосподарств Імпорт та експорт сільськогосподарської продукції та продовольчих товарів (дані митної статистики)</p>
--	---

Додаток 3
до Методичних рекомендацій складання
прогнозних балансів продовольчих ресурсів

Форма прогнозного балансу попиту і пропозиції

(найменування ресурсу)

(одиниця виміру)

N п/п	Показник*	Формули для заповнення	Прогнозний період
I	Попит на продукцію - всього	$p. (1.1.) + p. (1.2.)$	
1.1.	Внутрішнє споживання - всього	$p. (1.1.1.) + p. (1.1.2.)$	
1.1.1.	фонд споживання населенням		
1.1.2.	Інше споживання	$\square [p. (1.1.2.1.) : p. (1.1.2.n.)]$	
1.1.2.1.	виробниче споживання** (витрати на посів (посадку), витрати на корм)		
1.1.2.2.	переробка продукції**		
1.1.2.3.	втрати продукції		
1.1.2.4.	тощо		
1.2.	Експорт		
II	Пропозиції продукції - всього	$p. (2.1.) + p. (2.2.) + p. (2.3.)$	
2.1.	Зміна запасів	$p. (A) - p. (B)$	
2.2.	Власне виробництво		
2.3.	Імпорт		
A	Запаси на початок періоду - всього	$\square [p. (A.1.) : p. (A.n.)]$	
A.1.	Підприємства виробники		
A.2.	Підприємства торгівлі		
A.3.	Господарства населення		
A.4.	Державні резерви		
A.N°	тощо		
B	Запаси на кінець періоду - всього	$\square [p. (B.1.) : p. (B.n.)]$	
B.1.	Підприємства виробники		
B.2.	Підприємства торгівлі		
B.3.	Господарства населення		
B.4.	Державні резерви		
B.N°	тощо		

* / всі показники для визначення попиту-пропозиції та запасів (залишків) розраховуються у натуральному виразі із врахуванням перерахунків похідних продуктів у первинний продукт, по якому складається баланс;

**/ набір компонентів, що входять до цього рядка балансу залежить від виду ресурсу, на який складається баланс.